

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму**

ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

**Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з
дисципліни «Туристичні ресурси України»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»**

**Мукачєво
МДУ 2025**

УДК 338.483(477)(072)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Мукачівського державного університету.
Протокол №7 від 24 березня 2025 р.
Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.
Протокол № 9 від 21 січня 2025 р.*

Укладач

Кампов Н.С. – ст. викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Гоблик-Маркович Н.М. – доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Рецензент

Лужанська Т.Ю. – доцент кафедри географії та суспільних дисциплін

Т86 Туристичні ресурси України: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з дисципліни /укладачі Н.С. Кампов, Н.М. Гоблик-Маркович. Мукачево: МДУ, 2025. 40 с. (1,7 др. арк.).

У навчальному виданні окреслено програмовий зміст навчальної дисципліни; запропоновано програму курсу, завдання для практичних занять і критерії їх оцінювання; завдання для самостійного опрацювання; подано орієнтовний перелік завдань для проміжного та семестрового контролів, список рекомендованих джерел.

Видання адресоване здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 242 Туризм і рекреація.

© Н.С. Кампов, 2025
© Н.М. Гоблик-Маркович, 2025
© МДУ, 2025

ЗМІСТ

Передмова	3
Програмовий зміст навчальної дисципліни	5
Структура навчальної дисципліни	9
Орієнтовна тематика практичних занять із дисципліни, методичні рекомендації та алгоритм підготовки	10
Самопідготовка до контрольного заходу (контрольної роботи)	23
Перелік завдань, що виносяться на проміжний та семестровий контролі	24
Самостійна та індивідуальна робота здобувачів	34
Форми, методи контролю та критерії оцінювання різних видів робіт здобувачів	38
Перелік рекомендованих джерел	42

ПЕРЕДМОВА

«Туристичні ресурси України» є обов'язковою навчальною дисципліною, що вивчається на рівні вищої освіти бакалавр спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

В процесі вивчення дисципліни студенти досліджують природні, суспільно-історичні та інші види туристично-рекреаційних ресурсів, територіальні особливості їх поширення в Україні, аналізують туристичний потенціал територій, а також проблеми та перспективи його використання.

Навчальна дисципліна забезпечує базові фахові компетентності майбутніх фахівців туризму, адже туристичні ресурси є основою для розвитку туристичної сфери регіону.

Мета навчальної дисципліни «Туристичні ресурси України» в системі підготовки майбутнього фахівця в туристичній галузі – ознайомити здобувачів із різновидами туристичних ресурсів України, які використовуються і можуть бути залучені для розвитку туризму в Україні та за її межами.

В результаті вивчення дисципліни «Туристичні ресурси України» здобувачі мають: **знати:** поняття «туристичні ресурси»; підходи до класифікації туристичних ресурсів; основні ознаки туристичних ресурсів; поняття та сутність георозмаїття як основи споживання туристичних ресурсів; геологічну історію формування території України та історію становлення Української держави; географічні аспекти формування туристичних ресурсів України; природні, культурно-історичні та інфраструктурні туристичні ресурси України; **вміти:** виділити туристичні ресурси досліджуваної території; розрізняти туристичні ресурси за їх походженням; здійснювати комплексну оцінку туристичних ресурсів території; розрахувати рекреаційну місткість окремої території; розрахувати показник пропускної здатності туристичного об'єкту.

В результаті вивчення даного курсу здобувач вищої освіти формує **компетентності:**

Загальні компетентності:

ЗК1 Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК2 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій

Фахові компетентності:

ФК1 Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

ФК2 Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

Програмові результати навчання:

ПРО3 Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРО4 Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРО5 Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

ПР14 Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

Тематика практичних занять базується на програмовому змісті навчальної дисципліни «Туристичні ресурси України», з врахуванням його специфіки та рівня складності тем курсу, їх інформаційного забезпечення.

Мета навчального видання: забезпечити якісну практичну підготовку здобувачів у межах програмного змісту дисципліни, розвинути у них вміння застосовувати їх при роботі над підготовкою до практичних занять.

З цією метою пропонується орієнтовна тематика та плани практичних занять, методичні рекомендації самопідготовки до занять; завдання для самостійної роботи; завдання для роздумів, самоперевірки, повторення; форми та методи контролю знань та умінь, критерії оцінювання різних видів робіт здобувачів, перелік рекомендованих джерел.

Практична робота дозволить закріпити теоретичні знання, отримані на лекційних заняттях, відпрацювати на практиці необхідні уміння та навички. При підготовці до практичного заняття слід ознайомитися із основними поняттями теми, що вивчається, обладнанням, необхідним для аналізу даних та демонстрації результатів аналізу; підготувати питання за планом заняття, звернувшись до основної літератури, а для більш детального вивчення завдання – до додаткових літературних джерел.

ПРОГРАМОВИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ»

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1.

Науково-методичні засади вивчення туристичних ресурсів

Вступ. Місце курсу «Туристичні ресурси України» у системі наук і навчальних дисциплін. Основні завдання дисципліни. Предмет та об'єкт навчальної дисципліни.

Тема 1. Соціально-економічна сутність туристичних ресурсів України.

Сутність, місце та значення туристичних ресурсів України в сучасному періоді розвитку держави. Методологічні підходи до вивчення туристичних ресурсів. Трагування туристичних ресурсів за Туристським термінологічним словником. Туристські ресурси – основна мета подорожей. Ознаки туристичних ресурсів: здатність задовольняти духовні потреби туристів, комфортність, споживча вартість, можливість використання при створенні туристичного продукту. Основи формування туристичних ресурсів.

Тема 2. Класифікація туристичних ресурсів. Групування та класифікація туристичних ресурсів України і її регіонів. Сутнісний, діяльнісний, атрактивний, ціннісний, функціональний підходи класифікації туристичних ресурсів. Природні, інфраструктурні та культурно-історичні туристські ресурси.

Тема 3. Властивості та характеристики туристичних ресурсів. Туристська територія. Механізми використання туристичних ресурсів. Реєстр туристичних ресурсів. Кадастр туристичних ресурсів. Ресурсний потенціал території. Географічні та кліматичні фактори визначення ресурсного потенціалу. Наявні та потенційні туристські ресурси.

Змістовий модуль 2. Природні туристичні ресурси України

Тема 4. Природно-географічні туристські ресурси. Природно-географічні туристські ресурси: сутність, структура. Класифікація туристичних ресурсів. (орографічні, фауністичні, кліматичні, рослинні, водні ресурси, спелеоресурси, природні уніками; ландшафтні та бальнеологічні туристські ресурси). Загальна характеристика. Рекреаційно-туристичний потенціал. Природно-географічні ресурси регіонів України.

Тема 5. Географічне положення як туристичний ресурс. Кліматичні ресурси України. Географічне положення держави, загальні відомості. Кліматичні ресурси та кліматичні умови України. Туристична оцінка кліматичного потенціалу України для різних видів туризму: температурний режим, ультрафіолетовий комфорт, атмосферний тиск, переміщення повітряних мас. Кліматична привабливість туристичних районів України. Оцінка впливу біоклімату на організм людини.

Географічне положення Закарпатської області як рекреаційний ресурс. Кліматичні умови та ресурси Закарпаття.

Тема 6. Рельєф як туристичний ресурс. Роль рельєфу у просторовій диференціації туристичних ресурсів. Типи рельєфу. Характеристика основних

форм рельєфу. Оцінка рельєфу України з точки зору розвитку туризму. Українські Карпати та Кримські гори. Туристичні стежки.

Ландшафт та його елементи. Рекреаційний ландшафт. Функціональні типи рекреаційно-туристичних ландшафтів. Височини. Карстові порожнини.

Спелеологічні туристичні ресурси. Спелеологічні ресурси природного походження. Оцінка забезпеченості спелеоресурсами регіонів України. Печери України як пам'ятки природи. Найзначні печери України. Спелеоресурси ресурсами антропогенного походження. Районування території України за наявністю антропогенних спелеоресурсів. Використання печер для спелеотуризму та в рекреаційних цілях.

Тема 7. Водні туристичні ресурси. Види водних туристичних ресурсів. Морські аквально-комплексні комплекси. Річки, озера, водосховища, канали, їх територіальне поширення в Україні. Болотний фонд України. Водно-болотні угіддя в рекреаційній діяльності: сучасний стан та перспективи використання в туризмі. Характеристика основних водних ресурсів та можливостей їх застосування у туризмі. Проблеми туристичного водокористування.

Тема 8. Бальнеологічні ресурси. Територіальні та функціональні аспекти бальнеологічних ресурсів. Природні умови формування бальнеологічних ресурсів України. Історія бальнеології. Види бальнеологічних ресурсів. Географія родовищ основних бальнеологічних груп мінеральних вод. Мінеральні грязі (пелоїди), типи мінеральних грязей. Особливості територіального поширення та використання в рекреаційному господарстві країни. Лікувальні властивості мінеральних вод, грязей та озокериту. Мінеральні води та їх види, склад, використання. Лікувальні грязі, види, використання, знаходження. Озокерит, проблеми застосування.

Бальнеологічні ресурси Закарпатської області та їх територіальне поширення.

Тема 9. Туристичні ресурси природно-заповідного фонду

Фактори розвитку рекреації у заповідних місцевостях. Історія заповідної справи в Україні. Закон України «Про природно-заповідний фонд». Біосферні заповідники. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду, щільність природоохоронних об'єктів. Біосферні заповідники. Природні заповідники. Мета створення, загальна характеристика, можливість використання. Характеристика об'єктів ПЗФ України. Поняття «Червона книга України» та «Зелена книга України».

Природно-заповідний фонд території Закарпатської області.

Тема 10. Біотичні туристичні ресурси. Ресурси живої природи. Рекреаційні ліси як компонент природних туристичних ресурсів. Зелені зони міст та приморських територій (сквери, сади, парки, лісопарки), ліси лікувально-оздоровчих закладів. Фауна та флора України. Болота. Заповідно-мисливські угіддя. Взаємодія природи і людини.

Тема 11. Природно-антропогенні туристські ресурси. Природно-антропогенні туристські ресурси загальнодержавного та місцевого значення національні природні парки, природні та біосферні заповідники, заказники, пам'ятки природи. Заповідні урочища. Пам'ятки садово-паркового мистецтва,

ботанічні сади, дендропарки, зоопарки, печерні міста, лісопарки, гідропарки, луна-парки.

Змістовий модуль 3. Суспільні туристичні ресурси України

Тема 12. Суспільно-історичні туристичні ресурси. Класифікація суспільно-історичних ТР (за Бейдиком). Класифікація суспільно-історичних ТР за ступенем збереженості. Класифікація суспільно-історичних ТР за формою, призначенням та використанням. Класифікація суспільно-історичних ТР за хронологією і за значенням (цінністю). Класифікація оборонних споруд України.

Тема 13. Архітектурні туристичні ресурси. Архітектурно-історичні: пам'ятки громадської архітектури, пам'ятки військової архітектури, пам'ятки садово-паркового мистецтва, пам'ятки сакральної (культової) архітектури, архітектурні пам'ятки.

Тема 14. Біосоціальні туристичні ресурси. Визначення поняття біосоціальних туристичних ресурсів. Структура біосоціальних туристичних ресурсів. Життєві цикли, знакові події видатних людей (перебування, народження, смерть, поховання, перепоховання, діяльність, загибель). Регіональний розподіл біосоціальних туристичних ресурсів. Найзначніші біосоціальні туристичні ресурси України. Найзначніші біосоціальні туристичні ресурси Закарпатської області.

Тема 15. Подієві туристичні ресурси. Визначення поняття подієвих туристичних ресурсів. Структура подієвих туристичних ресурсів. Регіональний розподіл подієвих туристичних ресурсів. Громадські, мистецькі, спортивні, історичні, політичні, релігійні туристичні ресурси. Природні явища. Найзначніші подієві туристичні ресурси України. Найзначніші подієві туристичні ресурси Закарпатської області.

Тема 16. Трансресурсні об'єкти. Гомогенні, парарекреаційні ресурси. Суперточка – тур: історико-культурний заповідник «Могила Шевченка на Тарасовій горі» – Канів, Дзвіниця Успенського Собору Києво-Печерського історико-культурного заповідника, територія Маріїнського парку з панорамою Дніпра, Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець».

Тема 17. Етнічні туристичні ресурси. Етнічна культура. Еволюція етнічних культур. Етнічні культури минулого та сучасності. Етнокультурне районування України. Етнографічні регіони.

Тема 18. Інфраструктурні туристичні ресурси. Визначення та класифікація соціально-економічних ресурсів туризму Туристична інфраструктура як основа соціально-економічних ресурсів Транспортна інфраструктура в туризмі Інфраструктура розміщення та харчування туристів Туристичні об'єкти, комплекси та заклади.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	с/п	с.р.
<i>Змістовий модуль 1. Науково-методичні засади вивчення туристичних ресурсів</i>				
Вступ. Соціально-економічна сутність туристичних ресурсів України	8	2	2	4
Класифікація туристичних ресурсів	8	2	2	4
Властивості та характеристики туристичних ресурсів	8	2	2	4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	24	6	6	12
<i>Змістовий модуль 2. Природні туристичні ресурси України</i>				
Природно-географічні туристські ресурси	8	2	2	4
Кліматичні ресурси	8	2	2	4
Рельєф як туристичний ресурс	8	2	2	4
Водні туристичні ресурси	8	2	2	4
Бальнеологічні ресурси	8	2	2	4
Туристичні ресурси природно-заповідного фонду	9	2	4	5
Біотичні туристичні ресурси	9	2		5
Природно-антропогенні туристичні ресурси	8	2	2	4
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	66	16	16	34
<i>Змістовий модуль 3. Суспільні туристичні ресурси України</i>				
Суспільно-історичні туристичні ресурси	10	2	4	4
Архітектурні туристичні ресурси	8	2	2	4
Біосоціальні туристичні ресурси	7	2	2	4
Подієві туристичні ресурси	7	2		4
Трансресурсні об'єкти	6	2		4
Етнічні туристичні ресурси	8	2	2	4
Інфраструктурні туристичні ресурси	8	2	2	4
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	54	14	12	28
Контрольна робота	6	-	2	4
Підготовка до екзамену	30	-	-	30
Разом	180	36	36	108

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного
заняття на тему:**

«Соціально-економічна сутність туристичних ресурсів України»

Мета: поглибити знання про туристичні ресурси України, визначити об'єкт дослідження та основні методи дослідження; підходи до розуміння сутності туристичних ресурсів, їх ролі та місця в організації туристичної діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Наукові підходи до визначення поняття «туристичні ресурси».
2. Сутність рекреаційних та туристсько-рекреаційних ресурсів.
3. Роль та місце туристичних ресурсів у туристичній діяльності.

Основні терміни: «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси», «туристсько-рекреаційні ресурси»; рекреаційна сфера, туристичний ресурс, рекреаційні території, територіальна структура, рекреаційний (туристичний) пункт, рекреаційні центри, рекреаційний вузол, рекреаційний регіон; ресурсна забезпеченість.

Практичне завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Визначте суть і співвідношення понять «рекреаційні умови», «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси».
2. Охарактеризуйте соціальну сутність туристично-рекреаційних ресурсів.
3. Охарактеризуйте соціально-економічну сутність туристично-рекреаційних ресурсів.
4. Визначте особливості поняття «рекреаційна територія».

Рекомендовані джерела: [3, 5, 6, 8, 10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему:
«Класифікація туристичних ресурсів»**

Мета: поглибити вивчення підходів до класифікації туристичних ресурсів за їх сутністю та змістом.

Теоретичні завдання:

1. Основи класифікації туристичних ресурсів.
2. Предметно-сутнісна та діяльнісна класифікація туристичних ресурсів.
3. Антрактивна та ціннісна класифікація туристичних ресурсів.
4. Георізноманіття як основа географічної класифікації туристичних ресурсів.

Основні терміни: класифікація, сутнісний підхід, діяльнісний підхід, атрактивний підхід, ціннісний підхід. функціональний підхід, еколого-економічний підхід.

Практичне завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми. Розкрити класифікацію О. Бейдика: природно-географічні, природно-антропогенні, суспільно-історичні, «супер-тур», гомогенні, латентні. Скласти таблицю «Класифікація туристичних ресурсів». Наведіть приклади до кожного виду.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Що таке туристичні ресурси?
2. Які підходи застосовують до класифікації туристичних ресурсів?
4. Охарактеризуйте сутнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
5. Охарактеризуйте діяльнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
6. Охарактеризуйте атрактивний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
7. Охарактеризуйте ціннісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
8. Охарактеризуйте функціональний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
9. Охарактеризуйте еколого-економічний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
10. Охарактеризуйте підхід П. Дефера до класифікації туристичних ресурсів.
11. Охарактеризуйте класифікацію Н.П. Крачило туристичних ресурсів.
12. Охарактеризуйте класифікацію туристичних ресурсів О.О. Бейдика.

Рекомендовані джерела: [3, 5, 6, 8, 10].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Властивості та характеристики туристичних ресурсів»

Мета: поглибити вивчення основних концепцій, підходів і видів оцінки туристичних ресурсів.

Теоретичні завдання:

1. Концепції та види оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів.
2. Підходи до оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів, процедура оцінювання.
3. Особливості оцінки окремих видів рекреаційно-туристичних ресурсів.

Основні терміни: економічна оцінка, кількісна оцінка і якісна оцінка, абсолютна і відносна оцінка, диференційна та інтегральна оцінка, екологічна цінність, соціальна цінність, медико-біологічна оцінка, психолог-естетична оцінка, технологічна оцінка; атрактивність; туристичне природокористування; світова спадщина ЮНЕСКО; рекреаційний потенціал, ресурсно-рекреаційний потенціал.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми.

Розробити схематичну структуру туристичних ресурсів Закарпатської області і провести SWOT-аналіз можливостей для розвитку туризму в регіоні.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Якими властивостями необхідно володіти об'єктам природного, антропогенного та змішаного походження, щоб стати туристичними ресурсами?
2. Проаналізуйте види та концепції оцінки туристичних ресурсів.
3. Визначте підходи, що застосовують до оцінки туристичних ресурсів?
4. Назвіть найважливіші виміри рекреаційно-туристичних ресурсів.
5. Назвіть послідовність проведення оцінки туристичних ресурсів.
6. Охарактеризуйте критерії оцінки основних видів туристичних ресурсів.

Рекомендовані джерела: [2, 5, 8].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Природно-географічні туристські ресурси України»

Мета: поглибити вивчення природних туристичних ресурсів та можливостей їх використання для розвитку туризму.

Теоретичні завдання:

1. Природно-географічні туристські ресурси: сутність та класифікація.
2. Загальна характеристика природних туристичних ресурсів.
3. Методи оцінки природних ресурсів рекреації та туризму.

Основні терміни: географічне положення, фізико-географічна характеристика, природні блага, територія, акваторія, навколишнє середовище, локалізація.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проєкти та виступи про природно-рекреаційний потенціал одного з районів Закарпатської області (за вибором здобувача).

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проєкти: 1. Вплив географічного положення на формування рекреаційно-туристичного потенціалу України та її туристичну привабливість. 2. Природні умови України як фактор розвитку спеціалізованих видів туризму (вид туризму за вибором здобувача).

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Охарактеризуйте основні риси географічного положення України.
2. Опишіть природні ресурси та їх роль у формуванні привабливості рекреаційного району.
3. На основі літературних та інформаційних джерел окресліть основні особливості географічного положення регіону України (за вибором здобувача).
4. Назвіть і опишіть визначні географічні точки знаходяться на території України, в т.ч. у Закарпатській області.
5. Проаналізуйте природні відмінності основних ландшафтних зон України, і як вони впливають на розвиток туризму.

Рекомендовані джерела: [1-10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему:
Кліматичні ресурси України**

Мета: поглибити вивчення основних видів кліматичних ресурсів України та їх впливу на розвиток спеціалізованих видів туризму.

Теоретичні завдання:

1. Кліматичні ресурси та кліматичні умови України.
2. Медико-кліматична характеристика основних природних зон.
3. Туристична оцінка кліматичного потенціалу України для різних видів туризму.

Основні терміни: кліматичні рекреаційні ресурси, клімат, природно-кліматичні умови, помірно-континентальний тип клімату, субтропічний середземноморський, сприятливі погодні умови.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Назвіть сприятливі кліматичні умови для розвитку туризму на території України.
2. Визначте кліматоутворюючі фактори.
3. Опишіть зонування території України за природно-кліматичними умовами проживання населення.
4. Охарактеризуйте вплив клімату на стан природно-географічних туристичних ресурсів.
5. Які кліматичні фактори використовуються при організації різних видів туризму.
6. Дайте загальну характеристику кліматичних туристських ресурсів України та їхньої придатності для сезонних видів відпочинку.
7. Дайте коротку характеристику та наведіть приклади курортів основних природних зон України.
8. Охарактеризуйте основні кліматичні елементи Закарпатської підобласті Атлантико-континентальної області України, та її можливе використання в цілях туризму.

Рекомендовані джерела: [3, 5, 6, 8, 10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного
заняття на тему:**

«Рельєф як рекреаційно-туристичний ресурс».

Мета: поглибити вивчення особливостей рельєфу України та його впливу на розвиток спеціалізованого туризму.

Теоретичні завдання

1. Геоморфологічна різноманітність України.
2. Орографічні умови та їхнє використання в галузі туризму.
3. Вплив рельєфу на формування та функціонування різних типів територіальних систем рекреації та туризму.
4. Комплексна оцінка природних умов та ландшафтів.

Основні терміни: рельєф, гори, височини, рівнини, низовини, западини, передгір'я, суходіл, висота над рівнем моря, плоскогір'я, шельф, ландшафти, печери,

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми; скласти туристичну характеристику рельєфу району Закарпатської області (за вибором здобувача). Підготувати доповідь або презентацію про використання геоморфологічних об'єктів для розвитку активних видів туризму в регіонах України (гірського пішохідного, спелеологічного, велосипедного, лижного, гірськолижного тощо). Використовуючи літературні та інтернет ресурси охарактеризуйте найбільш відвідувані природні об'єкти Закарпатської області.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Охарактеризуйте рельєф території України та особливості впливу на розвиток туризму.
2. Назвіть основні низовинні території України, опишіть їх використання у розвитку туризму.
3. Опишіть можливості використання основних форм рельєфу України як ресурсів розвитку туризму в державі.
4. Проаналізуйте можливості використання Українських Карпат для різноманітних видів туризму.
5. Охарактеризуйте основні зимові центри гірськолижного відпочинку Українських Карпат.
6. Оцініть рельєф України як умову розвитку туризму.
7. Охарактеризуйте природні відмінності основних ландшафтних зон України.
8. Назвіть фактори, що сприяють інтенсивному рекреаційному освоєнню гір.

Рекомендовані джерела: [1-10].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Спелеологічні туристичні ресурси».

Мета: здійснити аналіз територіального поширення спелеологічних туристичних ресурсів та сучасного використання для розвитку туризму.

Теоретичні завдання:

1. Спелеологічні ресурси природного походження.
2. Оцінка забезпеченості спелеоресурсами регіонів України.
3. Найзначні печери України.

4. Спелеоресурси антропогенного походження.

Основні терміни: спелеоресурс, рекреаційні потреби, рекреаційні цілі, спеціалізація, печера, карстова печера, тектонічна печера, ерозійна печера, льодовикова печера, термальна печера, вулканічна печера, спелеомаршрут.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи про найбільші печери України як туристичний ресурс спелеотуризму. За інтернет ресурсами коротко охарактеризувати одну з печер, що широко використовується для спелеотуризму.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Назвіть основні складові та загальні характеристики спелеоресурсів України.

2. У яких регіонах України знаходяться основні спелеоресурси?

3. Визначте роль антропогенних спелеоресурсів у задоволенні рекреаційних потреб населення держави.

4. Охарактеризуйте рекреаційну спеціалізацію спелеоресурсів.

5. Охарактеризуйте найбільш відомі печери України.

6. Назвіть можливості використання печер в рекреаційних цілях.

7. Визначте специфічні особливості та потенціал для розвитку спелеотуризму.

Рекомендовані джерела: [5, 9].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Водні туристично-рекреаційні ресурси України».

Мета: поглибити вивчення водних видів туристичних ресурсів; виявити їх особливості, територіальне поширення, сучасне використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Види водних туристичних ресурсів.

2. Характеристика основних водних ресурсів та можливостей їх застосування у туризмі.

3. Проблеми туристичного водокористування.

Основні терміни: водні ресурси, море, купальний сезон, пляж, пляжний відпочинок, купання, річка, рибальство, рафтинг, річкові круїзи, водний туризм, озера, гідрологічні об'єкти, водоспади.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи про найбільші річки України як туристичний ресурс водного туризму. Охарактеризувати один із популярних водних сплавів/рафтинг у Закарпатській області.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Назвіть основні складові та загальні характеристики гідрологічних туристських ресурсів України.

2. Охарактеризуйте основні річки України та можливості їх використання в туризмі.

3. Визначте роль водосховищ у задоволенні рекреаційних потреб населення держави. Назвіть основні водосховища.

4. Охарактеризуйте узбережжя Азовського та Чорного морів та їх рекреаційну спеціалізацію.

5. Назвіть відомі водоспади та основні річки України.

6. Назвіть види туризму, для яких водні об'єкти виступають ресурсами.

7. Оцініть придатність водних ресурсів Закарпатської області для різних видів туризму.

Рекомендовані джерела: [1-10].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Бальнеологічні рекреаційно-туристичні ресурси».

Мета: поглибити вивчення бальнеологічних ресурсів; виявити їх особливості, територіальне поширення, специфіку використання для лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

Теоретичні завдання:

1. Територіальні та функціональні аспекти бальнеологічних ресурсів.
2. Лікувальні властивості мінеральних вод, грязей та озокериту.
3. Географія родовищ основних бальнеологічних груп мінеральних вод.
4. Особливості територіального поширення та використання мінеральних грязей в рекреаційному господарстві країни.

Основні терміни: мінеральна вода, бальнеологія, бальнеологічний курорт, джерел мінеральних вод, лікувальні грязі (пелоїдів), санаторно-курортний заклад, лиман, озокерит, бішофіт, галотерапія.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати доповідь або презентацію (відеоролик) про один з бальнеологічних курортів України, де проаналізувати наявний природно-ресурсний, інфраструктурний потенціал, а також рівень конкурентоспроможності на сучасному ринку санаторно-курортного господарства України. Виявити проблеми та визначити перспективи використання бальнеологічних ресурсів в туристичній та рекреаційній діяльності у Закарпатській області.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Дайте визначення поняттю «природні курортні (лікувальні) ресурси», та складників, які до нього входять.
2. Охарактеризуйте запаси ресурсів лікувальних мінеральних вод в Україні.
3. Охарактеризуйте сучасний рівень використання лікувальних мінеральних вод. Назвіть основні бальнеологічні курорти держави.
4. Проаналізуйте географію розповсюдження бальнеологічних курортів в Україні.

5. Охарактеризуйте запаси ресурсів мінеральних грязей та сучасний рівень їх використання для цілей санаторно-курортного господарства.
6. Проаналізуйте географію розповсюдження грязевих курортів в Україні.
7. Проаналізуйте географію розповсюдження курортів змішаного профілю в Україні.
8. На яких курортах і в який спосіб в Україні використовуються спелеологічні природні лікувальні ресурси.

Рекомендовані джерела: [1-10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему: «Туристичні ресурси природно-заповідного фонду України. Біотичні туристичні ресурси»**

Мета: поглибити вивчення туристичних ресурсів природно-заповідного фонду (ПЗФ) України; виявити їх особливості та специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Структура і склад ПЗФ України.
2. Природні та біосферні заповідники України.
3. Національні парки України.
4. Фауна та флора України. Взаємодія природи і людини.

Основні терміни: заповідник, національний природний парк, заказник, пам'ятника природи, природно-заповідний фонд, заповідний режим, охорона території, заповідна природа, функціональна зона, заповідна зона, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації, господарська зона.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати презентацію про один з об'єктів ПЗФ України (за власним вибором). Охарактеризувати один із національних заповідників Закарпатської області, визначити його структуру та роль у розвитку туризму.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Дайте коротку характеристику природно-заповідного фонду України: кількість об'єктів, структура, поширення.
2. Які види рекреаційного використання можливо здійснювати на територіях і об'єктах ПЗФ?
3. Які з категорій об'єктів ПЗФ на сучасному рівні найбільш залучені в сферу туризму й відпочинку на Україні?
4. Охарактеризуйте насиченість окремих регіонів держави об'єктами ПЗФ.
5. Назвіть найвідоміші в Україні заповідники, біосферні резервати, НПП, парки садово-паркового мистецтва.
6. Охарактеризуйте вплив біоти на розвиток туризму.
7. Назвіть цілі та функції об'єктів ПЗФ.
8. Назвіть види туризму, організація яких можлива на території природних та біосферних заповідників.

9. Які види туристичної діяльності дозволені у функціональних зонах НПП та РЛП.

Рекомендовані джерела: [1-10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття**

на тему: «Природно-антропогенні туристичні ресурси»

Мета: поглибити вивчення природно-антропогенних туристичних ресурсів; виявити їх особливості, територіальне поширення, специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Природно антропогенні туристські ресурси загальнодержавного та місцевого значення.
2. Об'єкти природно-антропогенного походження.
3. Пам'ятки садово-паркового мистецтва.
4. Ботанічні сади і дендропарки України . та їх роль у розвитку природничих видів туризму.

Основні терміни: ботанічний сад, дендропарк, гідропарк, лісопарк, луко-парк зоопарк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва, заказник, заповідне урочище, пам'ятка природи, печерне місто, скельний монастир, підземні монастир, катакомба, печерне місто, водосховище, шахти, лісопарк,.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми;

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Висвітліть особливості використання лісопарків України в рекреаційно-туристичній діяльності.
2. Висвітліть особливості використання лугопарків України в рекреаційно-туристичній діяльності.
3. Висвітліть особливості використання гідропарків України в рекреаційно-туристичній діяльності.
4. Охарактеризуйте особливості організації туристичної діяльності парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва.
5. Охарактеризуйте особливості організації туристичної діяльності у регіональних ландшафтних парках.

Рекомендовані джерела: [1-10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему:**

«Суспільно-історичні туристичні ресурси»

Мета: поглибити вивчення суспільно-історичних туристичних ресурсів України, їх структуру, різновиди та специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Зміст культурно-історичних ресурсів туризму.
2. Значення культурної спадщини для розвитку туризму.

3. Метод оцінки культурно-історичних ресурсів туризму.
4. Ефективність використання культурної спадщини в туризмі.
5. Пам'ятки, що входять до переліку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Основні терміни: пам'ятка, археологічна пам'ятка, архітектурна пам'ятка, поселення, захоронення, оборонна споруда, сакральна споруда, інженерні комунікації, господарський об'єкт, знаряддя праці, твір мистецтва, побутові речі, зброя, монети.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення/презентації про один із національних історико-архітектурних заповідників України (Могила Шевченка на Тарасовій горі) – Канів, Дзвіниця Успенського Собору Києво-Печерського історико-культурного заповідника, територія Маріїнського парку з панорамою Дніпра, Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» (за вибором здобувача), виступи завдань теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Дайте визначення «історико-культурні ресурси», охарактеризуйте їх склад.
2. Назвіть національні архітектурні та історико-культурні заповідники держави.
3. Назвіть історико-географічні регіони України.
4. Складіть блок-схему суспільно-історичних ресурсів України.
5. Охарактеризуйте суспільно-історичні туристичні ресурси вашого регіону.

Рекомендовані джерела: [1-10].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Архітектурні туристичні ресурси України»

Мета: поглибити вивчення архітектурних туристичних ресурсів України, їх структуру, різновиди, специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Пам'ятки архітектури часів Київської Русі.
2. Об'єкти оборонного зодчества України.
3. Об'єкти мурованої архітектури XVII - XIX ст.
4. Народна архітектура України.
5. Житлово-господарська та духовна архітектура України.

Основні терміни: пам'ятка, громадська архітектура, військова архітектура, оборонна споруда, сакральна архітектура, пам'ятник, історико-культурний заповідник, фортеця, замок, монастир, палац, садиба, архітектурний ансамбль.

Практичні завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення/презентації за питаннями теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Дайте визначення «історико-культурні ресурси», охарактеризуйте їх склад.
2. Назвіть класифікації архітектурно-історичних туристичних ресурсів.
3. Охарактеризуйте розподіл архітектурних пам'яток національного значення на території України.

4. Назвіть національні архітектурні та історико-культурні заповідники держави.

5. Назвіть замкові та фортифікаційні комплекси України.

6. Опишіть розміщення і архітектурні стилі палаців, садиб, особняків та будинків як об'єктів архітектурної спадщини.

7. Які архітектурні об'єкти занесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО?

8. Розкрийте особливості сакральних архітектурних пам'яток України.

9. Охарактеризуйте різновиди сакральної архітектури України.

10. Назвіть найбільш визначні історико-архітектурні заповідники України.

Рекомендовані джерела: [1-10].

Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Біосоціальні та подієві туристичні ресурси»

Мета: поглибити вивчення біосоціальних та подієвих туристичних ресурсів України, їх структуру, різновиди, специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Біосоціальні туристичні ресурси.
2. Знакові події видатних людей.
3. Гомогенні туристські ресурси.
4. Парарекреаційні (латентні) ресурси.

Основні терміни: біосоціальний, культурно-історичний об'єкт, життєвий цикл, видатна особа, історична постать, відома особистість, непересічна особистість, об'єкт-посередник, матеріальна пам'ятка, подієвий, часова різноманітність,

Практичне завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення/презентації про один із національних історико-архітектурних заповідників України, виступи завдань теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Визначте сутність біосоціальних туристичних ресурсів.
2. Опишіть структуру біосоціальних туристичних ресурсів.
3. Охарактеризуйте види біосоціальних ресурсів.
4. Охарактеризуйте регіональний розподіл біосоціальних туристичних ресурсів.
5. Де на території України відбулись найвизначніші події, що вплинули на долю Європи та світу?
6. Для розвитку яких видів туризму використовуються біосоціальні та подійні туристичні ресурси.
7. Проаналізуйте географію найзначніших біосоціальних історико-культурних ресурсів.
8. Дайте визначення подієвих туристичних ресурсів.
9. Опишіть структуру подієвих туристичних ресурсів.

10. Опишіть особливості поширення подієвих ресурсів територією України.
  11. Назвіть найбільш визначні історико-меморіальні заповідники України.
- Рекомендовані джерела:** [3, 8, 10].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему:
«Етнічні туристичні ресурси»**

Мета: поглибити вивчення етнічних туристичних ресурсів України, їх структуру, різновиди, специфіку використання у туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Етнічна культура. Традиційні культури України.
2. Еволюція етнічних культур.
3. Етнокультурне районування України.
4. Культурні особливості етнографічних регіонів України.

Основні терміни: етнос, етнічна меншина, етнічна територія, етнічна культура, етнокультурна спадщина, етнокультурний ресурс, менталітет, звичай, традиція, етнопсихологічні особливості, етнічний туризм.

Практичне завдання: опрацювати лекційний матеріал; підготувати інформаційні повідомлення, проекти та виступи завдань теми.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. Визначте сутність поняття «етнос».
2. Визначте сутність та зміст поняття «етнічний туризм».
3. Назвіть підходи до виокремлення етнічних туристичних ресурсів.
4. Назвіть фактори, що сприяють розвитку етнотуризму в регіоні.
5. Проаналізуйте території розселення національних меншин на території України.
6. Охарактеризуйте етнокультурні особливості як умову розвитку туризму та туристичний ресурс.
7. Опишіть структуру туристичних ресурсів для етнічного туризму.
8. Назвіть перспективні об'єкти етнічного туризму в Закарпатській області.
9. Проаналізуйте тенденції розвитку етнотуризму в регіоні.

Рекомендовані джерела: [5, 7, 8].

**Методичні рекомендації та алгоритм підготовки
до практичного заняття на тему:
«Інфраструктурні туристичні ресурси України»**

Мета: поглибити вивчення інфраструктурних туристичних ресурсів України, їх структуру, різновиди, специфіку використання в туристичній діяльності.

Теоретичні завдання:

1. Туристична інфраструктура як основа соціально-економічних ресурсів.
2. Транспортна інфраструктура в туризмі.
3. Інфраструктура розміщення та харчування туристів.
4. Туристичні об'єкти, комплекси та заклади.

Основні терміни: інфраструктура, розвага, музей, казино, театр, цирк, тематичний парк, історико-етнографічний парк, технопарк, парк атракціонів, аквапарк, дельфінарій, океанарій, інформаційний туристичний ресурс,

Практичне завдання: опрацювати лекційний матеріал; Підготувати презентацію на одну з тем (за вибором здобувача): а) транспортна інфраструктура регіону; б) інфраструктура розміщення туристів в регіоні; в) інфраструктура харчування туристів; г) інфраструктура дозвілля та розваг; д) спеціалізована інфраструктура в регіоні.

Завдання для роздумів, самоперевірки, повторення:

1. В чому полягає зміст соціально-економічних туристичних ресурсів?
2. Назвіть види соціально-економічних туристичних ресурсів.
3. Дайте визначення поняття «туристична інфраструктура» охарактеризуйте її склад.
4. Назвіть дозвілєві заклади як ресурс туризму та рекреації.
5. Назвіть об'єкти, що входять до транспортної інфраструктури в туризмі.
6. Опишіть складові інфраструктури розміщення туристів і її особливості.
7. Назвіть та коротко охарактеризуйте основні типи закладів харчування, що використовуються для організації харчування туристів.
8. Які види туризму можуть розвиватись на базі музеїв.
9. Охарактеризуйте роль тематичних парків у розвитку туризму.
10. Назвіть види інформаційних ресурсів та можливості їх використання в туризмі.

Рекомендовані джерела: [1-10].

САМОПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНОГО ЗАХОДУ (КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ)

Методичні рекомендації підготовки до контрольної роботи

Якісна підготовка до контрольних робіт сприяє підвищенню успішності здобувача та його мотивації до подальшого навчання. Успішне виконання завдань демонструє здобувачу його прогрес, а також стимулює розвиток професійних навиків та здобуття глибоких знань у сфері туризму.

Контрольна робота з дисципліни «Туристичні ресурси України» допомагає оцінити знання та вміння, отримані здобувачами у процесі вивчення дисципліни, визначити ступінь їхньої підготовки.

Контрольна робота є невід'ємною частиною навчального процесу та виконує ряд ключових функцій. Вона дозволяють здобувачам закріпити отримані знання, розвинути навички самостійної роботи, аналізу та синтезу інформації.

Перед початком підготовки до контрольної роботи важливо оцінити складність та обсяг завдань. Ознайомтесь із переліком завдань до контрольної роботи. За необхідності підготувати короткі нотатки.

Контрольні завдання охоплюють весь програмний матеріал навчальної дисципліни, однакові за структурою (за кількістю питань та тестів), кожне контрольне завдання рівнозначної складності; використовуються відома здобувачам термінологія, поняття, визначення.

Контрольні завдання складаються з двох блоків:

I. Тестові завдання (відкриті та закриті).

II. Дайте відповідь на питання.

При оцінці виконання завдань контрольної роботи за оцінюється повнота та правильність виконання завдань, враховується здатність здобувачів: узагальнювати набуті знання для вирішення професійних завдань; застосовувати знання у конкретних ситуаціях; аналізувати і оцінювати факти та робити обґрунтовані висновки; викладати матеріал логічно, послідовно, з дотриманням вимог стандартів.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСИТЬСЯ НА ПРОМІЖНИЙ ТА СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛІ

Тестові завдання

1. Яке з визначень категорії «туристичні ресурси» є правильним?

- а) категорія "туристичні ресурси" є незмінною у часі і залежить від природно-ресурсної забезпеченості окремих територій або країн;
- б) категорія "туристичні ресурси" є змінною у часі і залежить від потреб суспільства та рівня розвитку продуктивних сил;
- в) категорія "туристичні ресурси" залежить від потреб суспільства і наявності вільного часу;
- г) категорія "туристичні ресурси" є історично незмінною і залежить від моди на відпочинок.

2. Яке з тверджень є правильним?

- а) клімат безпосередньо впливає на потужність і сезонність туристичних потоків, стає природним регулятором цінової політики у туристичній індустрії;
- б) клімат і погода не впливають на потужність і сезонність туристичних потоків;
- в) від клімату і погоди залежить розвиток екологічного туризму;
- г) погода – головний природний регулятор цінової політики в індустрії туризму.

3. Яке із тверджень є правильним?

- а) у структурі Світової спадщини ЮНЕСКО переважають природні об'єкти, їх частка досягає майже 80 %, трохи менше 20 % – питома вага культурних об'єктів;
- б) у структурі Світової спадщини ЮНЕСКО співвідношення між культурними і природними об'єктами майже однакове;
- в) до Світової спадщини ЮНЕСКО включені лише культурні об'єкти;
- г) у структурі Світової спадщини ЮНЕСКО переважають культурні об'єкти, їх частка досягає майже 80 %, трохи менше 20 % – питома вага природних об'єктів.

4. Продовжити логічний ряд: «подієві ресурси класифікують за тематикою заходу: національні і релігійні свята, гастрономічні, музичні, театральні фестивалі...».

5. Який із видів рекреаційних ресурсів у даному переліку є зайвим?

- а) виставка квітів; б) музичний конкурс; в) карнавал; г) тематичний парк.

6. Знайдіть неправильну пару визначень. Найбільш важливими кількісними та якісними характеристиками туристичних ресурсів є:

- а) обсяг запасів і площа поширення;
- б) багаторазовість використання і соціальність;
- в) період можливої експлуатації та універсальність;
- г) модність і престижність".

7. Знайдіть правильну пару визначень. Склалися кілька основних підходів до оцінювання туристичних ресурсів:

- а) психолого-естетична і транспортна оцінка;
- б) кадастрова і політична оцінка;
- в) медико-біологічна і технологічна оцінка;
- г) рентна і візуальна оцінка.

8. Що у даному переліку рекреаційних ресурсів є зайвим?

- а) архітектурні ресурси;
- б) бальнеологічні ресурси;
- в) ландшафтні ресурси;
- г) кліматотерапевтичні ресурси.

9. Головною властивістю рекреаційних ресурсів є:

- а) здатність відновлюватись;
- б) можливість їх накопичення;
- в) здатність відновлювати і розвивати духовні та фізичні сили людини;
- г) розвивати фізичні сили.

9. Сукупність компонентів і властивостей природного середовища, які сприяють рекреаційній діяльності, але при цьому не є її матеріальною базою – це:

- а) рекреаційні ресурси; б) рекреаційні умови; в) природні умови;
- г) природні ресурси.

10. Оцінка рекреаційних ресурсів буває:

- а) диференційована і інтегральна; б) диференційована і групова;
- в) інтегральна і групова; г) групова і індивідуальна.

11. До природних рекреаційних ресурсів відносяться ресурси:

- а) бальнеологічні; б) пам'ятники архітектури; в) пам'ятники археології;
- г) монастирські комплекси.

12. Медико-біологічний тип рекреаційної оцінки природних ресурсів включає:

- а) пейзажну різноманітність; б) комфортність природного середовища для організації певних видів рекреаційно-туристичної діяльності;
- в) придатність ресурсів для організації певних видів туризму;
- г) економічну ефективність використання природних ресурсів у туризмі.

13. Психолого-естетичний тип рекреаційної оцінки туристичних ресурсів включає:

- а) емоційні дії природного чи культурного середовища;
- б) придатність ресурсів для організації певних видів туризму;
- в) економічну ефективність використання природних ресурсів у туризмі;
- г) складання схеми інтенсивності, характер освоєння території.

14. Для класифікації туристичних ресурсів застосовують такі підходи:

- а) сутнісний та діяльнісний; б) атрактивний та ціннісний;
- в) функціональний та еколого-економічний;
- г) всі вищеперераховані підходи.

15. Відповідно до ціннісного підходу туристичні ресурси розрізняють:

а) об'єкти показу, які включають до складу тур продукту і використовують як елементи програмного забезпечення турів та об'єкти дозвілля, які можуть становити як програмне забезпечення, так і входити до складу додаткових послуг, що надаються в місцях відпочинку;

б) туристичні блага, споживання яких не залежить від людської діяльності, туристичні блага споживання яких залежить від екологічного стану території і природоохоронної діяльності, туристичні ресурси постійного моніторингу і відповідного вкладання капіталу і праці на відновлення ресурсів, їх атрактивних властивостей, туристичні ресурси цільового призначення, створені задля поживлення туристичної діяльності;

в) світова культурна і природна спадщина та національне культурно-історичне і природне надбання;

г) вичерпні та невичерпні туристичні ресурси.

16. Рекреаційні ресурси визначають:

а) планувальну організацію рекреаційних комплексів;

б) архітектуру рекреаційних утворень;

в) види рекреаційної діяльності і профіль рекреаційних утворень;

г) економічну ефективність.

17. На території України переважає клімат:

а) помірний; б) континентальний; в) помірно-континентальний;

г) субтропічний.

18. Континентальна кліматична область охоплює:

а) південний берег Криму; б) південну рівнину степову частину України;

в) гірську територію Криму; Закарпатську кліматичну область.

19. Найкращі кліматичні умови для таласотерапії склалися:

а) на Поліссі; б) на Закарпатті; в) на Волині; г) на Азово-Чорноморському узбережжі.

20. Виходячи з показників психолого-естетичної оцінки, найбільший ступінь контрастності, пейзажної насиченості та унікальності мають такі форми рельєфу:

а) Українські Карпати, Кримські гори;

б) Поліська низовина, Карпати, Приазовська височина;

в) Кримські гори, Причорноморська низовина;

г) Подільська, Волинська, Хотинська височини.

21. Найкращий щодо придатності для рекреаційної діяльності вважається рельєф:

а) сходинокво-пересічений, ерозійно-розчленований;

б) площинний і гірський (важкодоступні місцевості);

в) площинно-пагорбовий; в) гірський, передгірний, пересічений.

22. Водні природні рекреаційні ресурси – це:

а) гідрологічні (річки, водосховища) і бальнеологічні (мінеральні й термальні води) ресурси;

б) лімнологічні (річки, водосховища і ставки, канали і моря) і бальнеогрязьові (запаси грязей) ресурси;

в) гідрологічні й лімнологічні (річки, водосховища і ставки, канали і моря) і бальнеогрязьові (запаси грязей) ресурси;

г) гідрологічні й лімнологічні (річки, водосховища і ставки, канали і моря), бальнеологічні (мінеральні і термальні води) і бальнеогрязьові (запаси грязей) ресурси.

23. Найбільш відома група озер Волині:

а) Білі озера; б) Придунайські озера; в) Шацькі озера; г) Довгі озера.

24. Найбільше в Україні та друге в Європі прісноводне озеро:

а). Ялпуг; б) Катлабуг; в) Синевир; г) Турське.

25. Найвисокогірніше озеро України:

а) Синевир; б) Марічейка; в) Бребенескул; г) Несамовите.

26. Найвищим водоспадом в Україні і одним з найвищих у Центральній Європі є:

а) Шипіт; б) Джур-Джур; в) Манявський; г) Учансу.

27. Найдовші в Україні печери зосередженні в карстовій області:

а) Подільсько-Буковинській; б) Гірсько-Кримській;

в) Передгірно-Кримській; г) Закарпатській.

28. Найглибша печера України:

а) Солдатська; б) Оптимістична; в) Млинки; г) Вертеба.

29. Печера України, яка визнана найдовшою гіпсовою печерою у світі:

а) Кришталева; б) Млинки; в) Попелюшка; г) Оптимістична.

30. Найбільша кількість спелеоресурсів в Україні знаходиться у:

а) АР Крим, Тернопільській, Чернівецькій областях;

б) Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській областях;

в) Одеській, Херсонській, Хмельницькій областях;

г) Волинській, Житомирській, Київській областях.

31. Лікувальні грязі, або пелоїди – це:

а) природні намулові утворення, які містять солі природних водоймищ;

б) природні торфові утворення, які містять рештки біоорганізмів;

в) природні органо-мінеральні колоїдальні утворення (намулові, торфові, сопкові та ін.), які володіють високою теплоємністю (солі, гази, біостимулятори) і живі мікроорганізми;

г) залишки газових утворень.

32. На основі миш'яковистих мінеральних вод функціонує санаторій:

а) «Деренівська Купіль»; б) «Гірська Тиса»; в) «Квітка Полонини»;

г) «Сонячне Закарпаття».

33. Радонові мінеральні води застосовують курорти:

а) Трускавець, Поляна, Східниця; б) Кремінна, Хмільник;

в) Саки, Трускавець; г) Бердянськ, Синяк.

34. Вуглекислі мінеральні води в Україні поширені:

а) на Поділлі; б) в Карпатському регіоні; в) на Керченському півострові;

г) на Поліссі.

35. Найбільш відомим курортом, де застосовують йодо-бромні мінеральні води:

а) Трускавець; б) Шкло; в) Бердянськ; г) Черче.

36. Першим документально-зафіксованим бальнеологічним курортом на території України є:

- а) м. Одеса; б) м. Ялта; в) м. Миргород; г) м. Шкло.

37. Мінеральні лікувальні води – це:

- а) природні води, що мають різну мінералізацію; б) природні прісні води;
- в) природні води, що мають лікувальні властивості внаслідок підвищеного вмісту біологічно активних компонентів;
- г) природні солені води.

38. Популярний бальнеологічний курорт України – Хмільник – знаходиться на:

- а) Закарпатті; б) Харківщині; в) Полтавщині; г) Вінниччині.

39. Національний парк – це:

- а) територія, звичайно визначена у законі, що охороняється від більшості типів людської діяльності;
- б) територія, звичайно визначена у законі, що охороняється від забруднення;
- в) територія, звичайно визначена у законі та у державній власності, що охороняється від забруднення;
- г) територія, звичайно визначена у законі та у державній власності, що охороняється від більшості типів людської діяльності та забруднення.

40. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення – це:

- а) ландшафтні території, що створені з метою охорони їх та використання в естетичних, природоохоронних і оздоровчих цілях;
- б) найбільш визнані та цінні зразки паркового будівництва, що створені з метою охорони їх та використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних і оздоровчих цілях;
- в) найбільш визнані та цінні зразки паркового будівництва, що створені з метою охорони від більшості типів людської діяльності;
- г) зразки паркового будівництва, що створені з метою охорони від більшості типів людської діяльності та використання в естетичних, природоохоронних і оздоровчих цілях.

41. Ботанічний сад – це:

- а) науково-дослідницький та культурно-просвітницький заклад, призначений для вивчення рослинного світу, виведення та впровадження в народне господарство нових перспективних видів, форм і сортів рослин;
- б) культурно-просвітницький заклад, призначений для вивчення рослинного світу;
- в) науково-дослідницький заклад, призначений для вивчення рослинного світу, виведення нових перспективних видів рослин;
- г) науково-дослідницький та культурно-просвітницький заклад, призначений для вивчення рослинного світу.

42. Заповідник «Горгани» створено в:

- а) Карпатському регіоні; б) Дніпровсько-Дністровському регіоні;
- в) Поліському регіоні; г) Азово-Чорноморському регіоні.

43. НПП «Подільські Товтри» розташований в:

а) Тернопільській обл.; б) Хмельницькій обл.; в) Вінницькій обл.; г) Київській обл.

44. Парк-пам'ятка садово-паркової архітектури – «Софіївка», знаходиться у місті:

а) Умань; б) Біла Церква; в) Черкаси; г) Олександрія.

45. Природний заповідник «Медобори» розташовано на території:

а) Закарпатської обл.; б) Тернопільської обл.; в) Хмельницької обл.; г) Херсонської обл.

46. Біосферний заповідник «Дунайський» розташований у:

а) Закарпатської обл.; б) Одеської обл.; в) Хмельницької обл.; г) Херсонської обл.

47. Екотуристичною «візиткою» Поділля служать:

а) Кременецькі гори; б) Канівські гори; в) Медобори; г) Карпатські гори.

48. До Карпатського біосферного заповідника відноситься:

а) Розточчя; б) Долина нарцисів; в) Дністровський каньйон; г) Кам'яні могили.

49. Згідно з законом України «Про охорону культурної спадщини» «пам'ятка» – це:

а) визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети;

б) населене місце, яке зберегло повністю або частково історичний ареал і занесене до Списку історичних населених місць України;

в) визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти, інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості;

г) об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

50. За видами об'єкти культурної спадщини поділяються на:

а) археологічні, історичні, об'єкти монументального мистецтва та об'єкти науки і техніки;

б) історичні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури та містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва та об'єкти науки і техніки;

в) археологічні, історичні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури та містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтно-природні території та об'єкти науки і техніки;

г) об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтно-природні території та об'єкти науки і техніки.

51. До кращих твердинь (замків) Волині відносять:

а) Луцький, Олеський й Олицький; б) Олеський, Підгорецький і Золочівський; в) Поморянський, Свіржський та Старосільський; г) Луцький і Олицький.

52. Всесвітньою пам'яткою церковного зодчества Русі-України, що внесена до списку культурної спадщини людства, є:

а) собор св. Юра; б) Святогірський монастир; в) Софія Київська; г) Мстиславів храм.

53. Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви» розташований у межах:

а) Львівської обл.; б) Волинської обл.; в) Тернопільської обл.; г) Рівненської обл.

54. До об'єктів ЮНЕСКО в Україні відносять:

а) резиденція митрополитів Буковини і Далмації, геодезична дуга Струве; б) геодезична дуга Струве, Асканія-Нова, історичний центр Львова; в) букові праліси Карпат, Херсонес таврійський, Дунайські плавні; г) Асканія-Нова, Дунайські плавні, історичний центр Львова.

55. Місто, історичне осереддя якого внесене у Світову спадщину ЮНЕСКО:

а) Київ; б) Львів; в) Вінниця; г) Ужгород.

56. Унікальний сакральнопалацовий архітектурний комплекс Резиденція буковинських митрополитів знаходиться в:

а) м. Коломиї; б) м. Галичі; в) м. Чернівцях; г) м. Кам'янець-Подільський.

57. Державний історико-культурний заповідник «Густань», знаходиться поблизу села:

а) Бубнище; б) Городище; в) Урич; г) Тухля.

58. До пам'яток оборонної архітектури належать:

а) палацові комплекси; б) фортеці, замки; в) оборонні храми, міські укріплення; г) монастирі.

59. До трансресурсних об'єктів відносяться:

а) гомогенні та парарекреаційні ресурси; б) кліматичні та бальнеологічні ресурси; в) природні та антропогенні ресурси; природні та соціальні ресурси.

60. Бальнеологічне лікування здійснюється за допомогою:

а) клімату і мінеральних вод; б) лікувальних грязей; в) мінеральних вод і лікувальних грязей; г) мінеральних вод.

61. До складу суспільно-історичних рекреаційно-туристських ресурсів входять: а) архітектурно-історичні РТР; б) біосоціальні РТР; в) подійні РТР; г) усі відповіді вірні.

62. До подійних РТР відносять такі події:

а) економічні, історичні, культурні; б) економічні, екологічні, політичні, культурні, військові; в) військові, екологічні, історичні; г) культурні, економічні, історичні, політичні.

63. Де в Україні знаходиться найдовша печера-лабіринт і яка її назва?

а) Тернопільська область, Оптимістична б) Чернівецька область, Попелюшка; в) Хмельницька область, Атлантида; г) Закарпатська область, Дружба.

64. Всесвітньовідомою пам'яткою церковного зодчества Руси-України, що внесена до списку культурної спадщини людства, є:

а) собор святого Юра; б) Софія Київська; в) Святогірський монастир; г) Борисоглібська церква.

65. Національний природний парк, який туристи називають «перлиною» Карпат: а) Сколівські; б) Бескиди; в) Вижницький; г) Карпатський Синевир.

Теоретичні завдання

1. Туристичні ресурси України. Місце дисципліни в системі наук фізико-географічного та соціально-географічного циклу.
2. Туристичні ресурси України: об'єкт і предмет вивчення, основні завдання та теоретико-методологічні засади.
3. Суть і співвідношення понять «рекреаційні умови», «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси».
4. Підходи до визначення туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів.
5. Сутнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
6. Діяльнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
7. Атрактивний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
8. Ціннісний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
9. Функціональний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
10. Еколого-економічний підхід до класифікації туристичних ресурсів.
11. Підхід П. Дефера до класифікації туристичних ресурсів.
12. Основні риси географічного положення України.
13. Класифікація туристичних ресурсів Н. П. Крачило.
14. Класифікація туристичних ресурсів О. Бейдика.
15. Транспортно-географічне положення держави, та його вплив на розвиток туризму.
16. Природні ресурси та їх роль у формуванні привабливості рекреаційного району.
17. Кліматичні рекреаційні ресурси та їх географічна оцінка.
18. Медико-кліматична характеристика основних природних зон України.
19. Природні відмінності основних ландшафтних зон України.
20. Кліматичні курорти України.
21. Загальна характеристика кліматичних туристичних ресурсів України та їх придатності для літніх і зимових видів відпочинку.
22. Кліматичні області та підобласті на території України.
23. Загальна характеристика рельєфу території України, особливості його впливу на розвиток туризму.
24. Оцінка можливостей використання Українських Карпат для різноманітних видів туризму.
25. Основні зимові центри гірськолижного відпочинку.
26. Характеристика найбільш відомих печер України.
27. Спелеологічні ресурси України природного походження.
28. Спелеоресурси ресурсами антропогенного походження.

- 29.Орографічні туристичні ресурси.
- 30.Туристичні ресурси Карпатських гір.
- 31.Туристичні ресурси Кримських гір.
- 32.Височини та низовини як туристичний ресурс.
33. Оцінка забезпеченості орографічними ресурсами регіонів України.
- 34.Основні складові та загальні характеристики гідрологічних туристичних ресурсів України.
- 35.Характеристика водних туристичних ресурсів.
- 36.Основні річки України та їх використання в рекреації.
- 37.Типи озер. Географія озер України.
- 38.Роль водосховищ в задоволенні рекреаційних потреб населення держави.
Назвіть основні водосховища.
- 39.Туристичні ресурси Чорного моря.
- 40.Туристичні ресурси Азовського моря.
- 41.Туристичні ресурси річок України.
- 42.Туристичні ресурси озер України.
- 43.Туристичні ресурси водосховищ України.
- 44.Туристичні ресурси ставків України.
- 45.Болотний фонд України. Можливості та перспективи використання в туризмі.
- 46.Бальнеологічні ресурси України. Види бальнеологічних ресурсів.
- 47.Характеристика мінеральних вод, грязей та озокериту та сучасний рівень їх використання для цілей санаторно-курортного господарства.
- 48.Біотичні туристичні ресурси та їх географічна оцінка.
- 49.Ліс в системі природних рекреаційних ресурсів (функції лісу, екологічне та рекреаційне значення лісів).
- 50.Загальна характеристика наявності та складу природних біологічних туристичних ресурсів.
- 51.Природні біологічні рослинні туристичні ресурси України та їх використання у туризмі.
- 52.Природні біологічні тваринні туристичні ресурси України та їх використання у туризмі.
- 53.Туристична привабливість природно-антропогенних біотичних ресурсів.
- 54.Ресурси природно-заповідного фонду.
- 55.Національні парки в системі природоохоронних територій.
- 56.Біосферні заповідники України: специфіка рекреаційного використання.
- 57.Ботанічні сади України як туристичний ресурс.
- 58.Дендрологічні парки України як туристичний ресурс.
- 59.Парки пам'ятки садово-паркового мистецтва України як туристичний ресурс.
- 60.Печерні міста та скальні монастирі України.
- 61.Пам'ятки часів Київської Русі.
- 62.Культурна спадщина як ресурс туризму.
- 63.Історичні міста як ресурси туризму.

64. Архітектурні туристичні ресурси та туристична привабливість архітектурних пам'яток.
65. Фортифікаційні споруди як ресурси туризму.
66. Садиби, замкові та монастирські комплекси, як ресурси туризму.
67. Національні архітектурні та історико-культурні заповідники держави.
68. Пам'ятки історії та культури.
69. Замкові та фортифікаційні комплекси України.
70. Пам'ятки цивільної архітектури України.
71. Сакральна архітектура України.
72. Культові пам'ятки дерев'яного та кам'яного зодчества України.
73. Туристична привабливість музеїв та музеїв-заповідників.
74. Монументальне мистецтво як ресурс туризму.
75. Техногенні туристичні ресурси як ресурси туризму.
76. Найзначніші біосоціальні туристичні ресурси України.
77. Етнічні та етнографічні ресурси як ресурси туризму.
78. Території розселення національних меншин в Україні.
79. Подієві ресурси, їх види та географічна характеристика.
80. Найзначніші подієві туристичні ресурси України.
81. Гомогенні рекреаційно-туристичні ресурси в Україні.
82. Суперточка-тур: суть поняття та специфіка.
83. Об'єкти рангу суперточка-тур в Україні
84. Парарекреаційні (латентні) ресурси в Україні.
85. Туристична інфраструктура: поняття, склад.

САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

Для опанування матеріалу даної навчальної дисципліни, окрім лекцій, практичних (семінарських) занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Самостійна робота здобувача (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукових публікацій; контрольну перевірку здобувачами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Результати самостійної роботи здобувачів денної форми навчання перевіряються контролем поточних знань через опитування на семінарських та практичних заняттях, а також тестуванням з урахуванням відвідування студентом лекцій та наявності конспекту лекційного матеріалу.

Результати самостійної роботи студентів заочної форми перевіряються під час написання контрольної роботи та здачі екзамену.

Завдання для самостійного вивчення:

Тема 1 Соціально-економічна сутність туристичних ресурсів України

Сутність, місце та значення туристичних ресурсів України в сучасному періоді розвитку держави. Методологічні підходи до вивчення туристичних ресурсів. Туристська територія. Механізми використання туристичних ресурсів. Реєстр туристичних ресурсів. Кадастр туристичних ресурсів. Ресурсний потенціал території. Географічні та кліматичні фактори визначення ресурсного потенціалу.

Тема 2. Класифікація туристичних ресурсів

Класифікація туристичних ресурсів. Тракткування туристичних ресурсів за Туристським термінологічним словником. Туристські ресурси – основна мета подорожей. Ознаки туристичних ресурсів: здатність задовольняти духовні потреби туристів, комфортність, споживча вартість, можливість використання при створенні туристичного продукту. Основи формування туристичних ресурсів. Групування та класифікація туристичних ресурсів України та її регіонів.

Сутнісний, діяльнісний, атрактивний, ціннісний, функціональний підходи класифікації туристичних ресурсів. Природні, інфраструктурні та культурно-історичні туристські ресурси.

Тема 3. Властивості та характеристики туристичних ресурсів

Наявні та потенційні туристські ресурси. Підходи до оцінювання рекреаційно-туристичних ресурсів, процедура оцінювання. Особливості оцінки окремих видів рекреаційно-туристичних ресурсів. Кадастровий облік туристичних ресурсів.

Тема 4 Природно-географічні туристичні ресурси

Природно-географічні туристські ресурси: сутність та класифікація (орографічні, фауністичні, кліматичні, рослинні, водні ресурси, спелеоресурси, природні унікауми; ландшафтні та бальнеологічні туристські ресурси). Загальна характеристика.

Тема 5. Географічне положення як туристичний ресурс. Кліматичні ресурси України

Туристична оцінка кліматичного потенціалу України для різних видів туризму: температурний режим, ультрафіолетовий комфорт, атмосферний тиск, переміщення повітряних мас. Кліматична привабливість туристичних районів України.

Тема 6 Рельєф як туристичний ресурс.

Роль рельєфу у просторовій диференціації туристичних ресурсів. Оцінка рельєфу України з точки зору розвитку туризму. Українські Карпати та Кримські гори. Туристичні стежки. Височини. Карстові порожнини. Українські печери. Розвиток спелеотуризму. Ландшафт та його елементи. Рекреаційний ландшафт.

Тема 7. Водні туристичні ресурси

Оцінка забезпеченості водними ресурсами регіонів України. Ресурси Чорного моря. Ресурси Азовського моря. Ресурси річок Закарпатської області. Ресурси озер Закарпатської області. Ресурси водосховищ Закарпатської області. Ресурси ставків Закарпатської області.

Бальнеологічні туристичні ресурси Лікувальні властивості мінеральних вод, грязей та озокериту. Мінеральні води та їх види, склад, використання. Мінеральні води Закарпатської області та їх види, склад, використання. Лікувальні грязі, види, використання, знаходження. Озокерит, проблеми застосування.

Тема 8. Туристичні ресурси природно-заповідного фонду України

Фактори розвитку рекреації у заповідних місцевостях. Закон України «Про природно-заповідний фонд». Біосферні заповідники. Природні заповідники. Мета створення, загальна характеристика, можливість використання. Природні заповідники Закарпатської області. Пам'ятки природи Закарпатської області.

Тема 9. Біотичні туристичні ресурси

Ресурси живої природи. Рекреаційні ліси як компонент природних туристичних ресурсів. Зелені зони міст та приморських територій (сквери, сади, парки, лісопарки), ліси лікувально-оздоровчих закладів. Фауна та флора України. Болота. Заповідно-мисливські угіддя. Взаємодія природи та людини. Біотика Закарпатської області.

Тема 10. Природно-антропогенні туристські ресурси

Природно антропогенні туристські ресурси загальнодержавного та місцевого значення національні природні парки, природні та біосферні заповідники, заказники, пам'ятки природи. Заповідні урочища. Пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, дендропарки, зоопарки, печерні міста, лісопарки, гідропарки, луна-парки.

Пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Тема 11. Суспільно-історичні туристичні ресурси

Класифікація суспільно-історичних ТР за формою, призначенням та використанням. Класифікація суспільно-історичних ТР за хронологією і за значенням (цінністю). Класифікація оборонних споруд України. Археологічні туристичні ресурси України. Археологічні туристичні ресурси Закарпатської області.

Тема 12. Архітектурні туристичні ресурси

Пам'ятки часів Київської русі. Культові пам'ятки дерев'яного та кам'яного зодчества. Фортифікаційні споруди. Пам'ятки цивільної архітектури.

Архітектурні комплекси міст. Музеї. Архітектурно-історичні та культурно-історичні заповідники. Пам'ятки, які занесені до списку європейської та світової спадщини.

Архітектурно-історичні: пам'ятки громадської архітектури, пам'ятки військової архітектури, пам'ятки сакральної (культової) архітектури, архітектурні пам'ятки.

Архітектурні туристичні ресурси Закарпатської області.

Тема 13. Біосоціальні туристичні ресурси України

Біосоціальні: життєві цикли, знакові події видатних людей (перебування, народження, смерть, поховання, перепоховання, діяльність, загибель).

Біосоціальні туристичні ресурси Закарпатської області.

Тема 14. Трансресурсні об'єкти

Гомогенні, парарекреаційні ресурси. Суперточка-тур: історико-культурний заповідник «Могила Шевченка на Тарасовій горі» – Канів, Дзвіниця Успенського Собору Києво-Печерського історико-культурного заповідника, територія Маріїнського парку з панорамою Дніпра, Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець».

Тема 15. Етнічні туристичні ресурси України

Етнічні та етнографічні землі України. Історико-географічні області України. Ресурси етнічного туризму. Класифікація етнотуристичних ресурсів та методика їх вивчення. Історико-географічні передумови формування ресурсів етнічного туризму. Ресурси етнічного туризму Карпатського регіону. Територіальна організація та характеристика ресурсів етнічного туризму в Закарпатській області.

Тема 16. Інфраструктурні туристичні ресурси України

Туристичні підприємства та їх класифікація. Туроператор, турагент, туристична фірма, туристичне бюро, екскурсійне бюро. Засоби розміщення туристів: наявний фонд, територіальне поширення. Засоби харчування. Санаторно-курортне господарство України. Транспортна інфраструктура. Інформаційно-комунікаційна інфраструктура.

Інфраструктура регіонального ринку туристичних послуг.
Інфраструктура розміщення рекреантів в Закарпатській області.
Інфраструктура громадського харчування в Закарпатській області.
Інфраструктури дозвілля та розваг в Закарпатській області.
Транспортна інфраструктура Закарпатської області.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ

Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, у процесі засвоєння дисципліни здійснюється за рахунок використання спеціальних методів: аналітико-синтетичні, творчі, практичні, інформаційні, репродуктивні, інтерактивні.

На практичних заняттях протягом семестру здійснюється поточний контроль навчальних досягнень тощо. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач. Контроль і облік роботи на аудиторних заняттях в межах поточного контролю здійснюється шляхом оцінювання за чотирибальною (національною) шкалою різних видів робіт: опитування лекційного матеріалу, що є обов'язковим для вивчення здобувачами та перевірка самостійної роботи. Зважаючи на це, використовуються такі форми поточного опитування: переказ лекційного матеріалу; експрес контроль; тестування; заслуховування повідомлень здобувача з довідковою інформацією; заслуховування інформації про науково-дослідницьку роботу; реферати, презентації, виконання ситуаційних та практичних завдань.

Оцінювання кожного виду роботи проводиться за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Критеріями оцінки є:

1) для усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; та інші.

2) для виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи та інші.

Оцінювання відповіді студента на практичному занятті:

Оцінка «відмінно». Здобувач відповідає логічно, послідовно, систематично. Відповідь свідчить про глибоке знання матеріалу. Здобувач опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану планом заняття; доповідає впевнено, творчо, виявляючи науковий підхід, не підглядаючи у конспект, використовуючи терміни, правильно пояснюючи їх. Правильно відповідає на більшість питань викладача та учасників.

Оцінка «добре». Здобувач виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у своїй відповіді суттєвих неточностей; засвоїв основну рекомендовану літературу; дає відповіді на питання викладача та учасників семінарського заняття, проте доволі часто підглядає у конспект.

Оцінка «задовільно». Здобувач виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання та роботи за спеціальністю; сильно «прикутий» до конспекту, припускається помилок. Відповідь на Завдання поверхнева, допускаються помилки, однак здобувач спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх.

Оцінка «незадовільно». Здобувач відповідає, читаючи з конспекту, без допомоги якого у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки.

Відповідає на поставлені Завдання тільки зі сторонньою допомогою. Матеріал відповіді здобувача розкриває проблему поверхово чи фрагментарно. На Завдання викладача та здобувачів відповіді не може.

Оцінювання тестових завдань:

«Відмінно» – 80%-100% правильних відповідей.

«Добре» – 60%-70% правильних відповідей.

«Задовільно» – 40%-50% правильних відповідей.

«Незадовільно» – 40% правильних відповідей.

Оцінювання реферату:

оцінка «відмінно» – реферат написано самостійно, формальні вимоги до реферату дотримано, проблему повністю розкрито, висновки містять чіткі пропозиції; для написання реферату здобувач використав не тільки підручники, а і першоджерела;

оцінка «добре» – реферат написано самостійно, всі вимоги дотримані, проблема розкрита, наявні граматичні помилки;

оцінка «задовільно» – реферат написано самостійно, але не всіх вимог дотримано, розкриття проблеми неповне;

оцінка «незадовільно» – реферат написано не самостійно, вимог не дотримано, проблему не розкрито.

Проміжний контроль проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності здобувачів. Проведення проміжного контролю оцінюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Модульний контроль проводиться 1 раз на семестр, включає проведення контрольного заходу (контрольної роботи) за всіма темами змістовних модулів за контрольними завданнями (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. До контрольної роботи допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Оцінювання контрольної роботи:

«відмінно» – ставиться за правильне виконання всіх завдань;

«добре» – ставиться за виконання 75 % усіх завдань;

«задовільно» – ставиться, якщо правильно виконано більше 60% запропонованих завдань;

«незадовільно» – ставиться, якщо завдання виконані менше 60 % запропонованих завдань.

Підсумковий контроль (у формі екзамену) є важливим етапом навчального процесу, що має на меті перевірку знань, виявлення умінь застосовувати отримані знання. Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться за традиційною схемою, оцінюється за національною шкалою (ваговий коефіцієнт – 0,4). Кожен здобувач, незалежно від поточної успішності, має його складати.

Умовою допуску до екзамену є позитивна оцінка з поточного контролю знань, контрольної роботи, захисту курсової роботи.

Екзамен здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами.

Результати семестрового контролю оцінюються:

Оцінка «відмінно» - оцінюються знання здобувача вищої освіти за повну та обґрунтовану відповідь, яка свідчить про засвоєння основної і додаткової літератури, чітке володіння понятійним апаратом, умінням користуватися науковими методами аналізу явищ та процесів, узагальнювати їх, робити аргументовані висновки, наводить приклади, висловлює й аргументує власні погляди.

Оцінка «добре» - оцінюються знання здобувача за повну та обґрунтовану відповідь, яка свідчить про засвоєння основної і додаткової літератури, володіння понятійним апаратом, але допускаються незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, наведенні прикладів.

Оцінка «задовільно» - оцінюються знання здобувача вищої освіти, які засвідчують достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, засвоєння інформації лекційного матеріалу та уміння використовувати набуті знання для вирішення типових завдань, але здобувач вищої освіти слабо володіє термінологією, не зовсім розуміє значення і сутність основних категорій, припускає незначні помилки у наведенні прикладів.

Оцінка «незадовільно» - оцінюються знання здобувача вищої освіти, які засвідчують наявність значних прогалин у засвоєнні програмного матеріалу, володіння лише окремими поняттями, не розуміє основних категорій і поняттями не вміє застосувати набуті навички при вирішенні ситуаційних завдань.

Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни

<i>Модульний контроль</i>		
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА		
ЗМ1 – ЗМ2		
Лекційні, семінарські (практичні) заняття	Контрольний захід (контрольна робота)	Екзамен
Середнє арифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1 - 0,4$	$k_2 - 0,2$	$k_3 - 0,4$

*Самостійна та індивідуальна робота інтегрована з аудиторною.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою для екзамену
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базові джерела

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України: Навчальний посібник. К.: Альтапрес, 2009. 400 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу. К.: Київ. ун-т, 2001. 395 с.
3. Бут Т.В., Зайцева В.М., Гурова Д.Д. Туристські ресурси України: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ РВА «Просвіта», 2018. 312 с.
4. Бут Т.В., Зайцева В.М., Пуліна Т.В. Ринок туристичних послуг України: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ РВА «Просвіта», 2019. 292 с.
5. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України, 2007 р, 323 с.
6. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник / М. П. Мальська, В. В. Худо, В.І. Цибух. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 360 с.
7. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / за ред. проф. Ф.Д. Заставного. 2-ге вид., виправл. К : Знання, 2008. 575 с.
8. Покоłodна М. М., Гордієнко Т. В., Полчанінова І. Л. Туристські ресурси України: підручник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 222 с.
<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=http://eprints.kname.edu.ua/>
9. Рутинський М. Й. Географія туризму України. Навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге, переробл. і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 160 с.
10. Ярмоєнко С. Г. Туристичні ресурси України : навч. посіб. Одес. нац. екон. ун-т. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 472 с. URL: <https://card-file.ontu.edu.ua/handle/123456789/29611>

Допоміжні джерела:

1. Аріон О.В., Уліганець С.І., Дмитрук О.Ю. Географія туризму: навч.-методичний посібник. К.: 2019. 206 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія районування: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 395 с.
3. Габчак Н. Ф., Дубіс Л. Ф., Мельник А. В., Чир Н. В.. Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області: монографія / Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. 392 с.
4. Гетьман В.І. Українські Карпати. Ландшафтно-рекреаційні ресурси. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 136 с.
5. Етнографія українців: навч. посібн. / за ред. проф. С. А. Макаrchука; вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с. https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Etnohrafiia-ukraintsiv_2015_z-red.-Makarchuka.pdf
6. Курортні ресурси України. Київ: ЗАТ «Укрпрофоздоровниця», «ТАМЕД», 1999. 344 с.

7. Мацола В.Л. Рекреаційно-туристичний комплекс України // НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 1997. 156 с.

8. Мельник А.В., Чир Н.В. Сучасні аспекти дослідження природно-заповідного фонду Закарпатської області як ядра для розвитку екологічного туризму. *Український географічний журнал*. К., 2019. №3. С. 43-52.

9. Немець Л. М. Туристсько-рекреаційні ресурси світу : навчально-методичний посібник / Л. М. Немець, Г. О. Кулешова, А. В. Соколенко. Х., ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.
<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11926>

10. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.

11. Паньків Н. Туристичне ресурсознавство: Навчальний посібник Львів: Український бестселер, 2011. 238с.

12. Поступна О.В. Туристські ресурси України: конспект лекцій. Для здобувачів ВНЗ, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання Х.: НУЦЗУ, 2020. 209 с.
<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11484/1/%GRnG8>

13. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: навчальний посібник / Н.О. Алешугіна, О.В. Барановська, М.О. Барановський, О.О. Зеленська, І.В. Смаль, І.М. Філоненко. Чернігів: Вид-во ЧНТУ, 2015. 492 с. <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/16647?locale-attribute=uk>

14. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. Л.: Каменяр, 2003. 250 с.

15. Руденко В. П. Природно-ресурсний потенціал України. К.: Либідь, 1994. 150 с.

16. Самодай В., Левковська Ж. Характерні особливості туристичного потенціалу України. *Економіка та суспільство*, 2023 (53).
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-30>

17. Таран В.В., Уварова Г.Ш. Унікальні туристичні ресурси України: оцінка перспективи використання. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали III Міжнародної конференції (м. Київ, 2-3 грудня 2021 р.). Київ: Університет «КРОК», 2021. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2021/paper/view/769>

18. Туристичні ресурси України / Під ред. О.І. Лугова. К. : Ін-тут туризму федерації профспілок України, 1996. 352 с.

19. Уварова Г.Ш., Бахмацька Х.О. Унікальні природні ресурси регіонів України, використання їх в туризмі. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали IV Міжнародної конференції (7 грудня 2022 р., м. Київ). Київ: Університет «КРОК», 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua>

20. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.ukrstat.gov.ua> Офіційний сайт Держкомстату України

https://pidruchniki.com/15660721/turizm/turistichni_resursi

http://tourlib.net/books_ukr/pankova63.htm Туристичні ресурси Західної України

http://tourlib.net/books_ukr/smal13.htm Структура туристичних ресурсів

<https://library.if.ua/book/31/2010.html> Туристичні ресурси та інфраструктура

<http://library.kr.ua/orhus/tur.html> Рекреаційно-туристичні ресурси України

<https://studopedia.org/4-182218.html> Природні туристичні ресурси

https://studopedia.su/1_15880_sut-ta-klasifikatsiya-turistichnih-resursiv.html Суть та класифікація туристичних ресурсів

<http://www.geograf.com.ua/glossary/termini-z-galuzi-turizmu-ta-rekreatsiji/rekreatsijno-turistski-resursi> Рекреаційно-туристські ресурси

<http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/173.pdf> Туристичні ресурси та їх класифікації

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3115> Подієві туристичні ресурси світу

<https://tourism-book.com/pbooks/book-11/ua/chapter-811/> Туристичні ресурси

http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10027/3/klas_ttp.pdf Наукові підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів

<https://textbook.com.ua/turizm/1473453508/s-6> Туристичні ресурси та їх оцінка

<http://buk-visnyk.cv.ua/naukova-dumka/727/Історико-культурні туристичні ресурси як основа розвитку пізнавального туризму в Чернівецькій області>

http://lib.if.ua/publish2004/tur_pruk.html Рекреаційні туристичні ресурси Прикарпаття

Навчальне видання

**Туристичні ресурси України:
методичні рекомендації для підготовки до практичних
та семінарських занять з дисципліни.**

Укладачі Н.С. Кампов, Н.М. Гоблик-Маркович. Мукачево: МДУ, 2025.
45 с. (1,7 др. арк.)

Тираж 10 пр.

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6984 від 20.11.2019 р.*

*Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>